

Съдържание:

1. Регионален преглед	1
• Законодателни и институционални реформи	1
• Събития	3
• Неправителствен сектор	4
2. Преглед за България	5

1. Регионален преглед

• **Законодателни и институционални реформи**

Таджикистан – Парламентът прие нов *Закон за борба с трафика* през юни 2004, който осигурява защита на хората, подпомагащи разследването на случаи на трафик като предвижда и създаването подслони за тях, в които да бъдат приютявани за период от един месец или до започването на съдебното дело. Законът определя правния статус и правата на жертвите и дефинира правомощията на ангажираните с превенция на трафика хора. Според данни, оповестени от полицията, за последните три години са били разследвани 30 случая на трафик на хора и са били разкрити 6 криминални групи.

Украйна – *Проектозакон за равнопоставеността между половете* мина на първо четене в украинския парламент на 11 януари. В него са предвидени клаузи, които регламентират държавната политика в областта на равнопоставеността на половете и механизмите, осигуряващи равни права и възможности за жените и мъжете в образованието, професионалното обучение, предприемачеството и социалния сектор. В проектозакона се дава и дефиниция на "сексуален тормоз" и "дискриминационно поведение" от страна на работодателя. Според главната експертна и научна дирекция към парламента е необходимо преразглеждане на проектозакона преди да бъде окончателно приет. За последните 4 години няколко подобни проектозакона бяха предлагани в парламента, но всички те бяха отхвърляни, последният от които през 2004 година.

Белорусия – По време на конференция в Минск на 27 януари, посветена на превенцията на трафика на хора, президентът издаде *декрет за борба с трафика на хора*. Той нареди на правителството да регистрира всички белоруски агенции, предлагащи работа в чужбина, и да се направи преглед на договорите за заминаване в чужбина така че работниците да могат да се завърнат в родината си по всяко време. Лукашенко заяви, че въпреки че жените и децата в Беларусия са изложени на трафик, продажбата на хора не е достигнала масови размери.

Хърватия - 28 януари Комитетът за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените разгледа *втория и четвърти периодични доклади*, отразяващи напредъка на Хърватия при изпълнението на Конвенция на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (CEDAW). Комитетът отбеляза

постиженията на страната в областта на равнопоставеността на половете – приети са Закон за равнопоставеност на половете (2002), нов Семейен кодекс, Закон за защита срещу домашното насилие, както и промени в Наказателния кодекс и Кодекса на труда. Похвалена беше и Националната политика за насърчване на равнопоставеността между половете.

Украйна – *Проектозакон за равни права за жени и мъже и реализиране на равните им възможности* премина на първо четене през януари. Активисти от организации за човешки права и права на жените работят по подобряването му и по изготвянето на списък с необходими промени преди приемането му от парламента. В сегашния си вариант проектозаконът съдържа неточности и противоречия на международното законодателство като не предлага адекватни дефиниции на "дискриминация", "равно третиране", "сексуален тормоз" и др.

Черна гора – Активното включване на неправителствения сектор в законодателния процес спомогна за влизането в сила на *Закон за защита на свидетелите* на 1 април 2005. Приемането му беше предшествано от двугодишна застъпническа кампания, провеждана от НПО Безопасен дом за жените ("Women's Safe House") в сътрудничество с правната програма на Американската агенция за международно развитие (AAMP) в Черна гора и НПО Група за промяна. Министерството на Правосъдието прие 90 % от предложенията на работната група от адвокати, сформирана от Безопасен дом за жените, да изготви проектозакона за защита на свидетелите.

Азербайджан – През април *Проектозакон за равни права за жени и мъже*, изготвен от Комитета по женски въпроси, обяви за незаконни всички форми на дискриминация, основани на пол и постанови спазването на принципа за равни възможности в администрацията, държавните дела, образованието и икономиката. В коментара на Защитниците на човешките права от Минесота сред основните недостатъци на закона са посочени: липсата на дефиниция на "дискриминация на основата на пол", "равнопоставеност" и "равни възможности"; ограничаването на сферата на действие на закона само до публичното пространство; липсата на наказателни клаузи; липсата на точно регламентиран механизъм за подаване на жалби и др. В момента проектозаконът преминава през полово-ориентирана експертиза в Съвета на Европа, след която се очаква да бъдат отстранени гореспоменатите недостатъци.

Грузия – По време на пролетната си сесия парламентът обсъжда *Проектозакон „Превенция и борба с трафика на хора и защита и възстановяване на жертвите на трафик"*, който беше изготвен в периода 2003-2004 година от НПО Млади грузински адвокати със съдействието на мисията на ОССЕ в Грузия, държавните агенции, международни експерти и представители на други неправителствени организации. След промените в Наказателния кодекс, законопроектът е втората голяма стъпка, насочена към подобряване на законодателната база, касаеща трафика на хора и покрива всички негови аспекти – превенция, преследване и защита на правата на жертвите, както и сътрудничество между държавните агенции и неправителствения сектор на национално и международно равнище.

• Събития

Македония - Мисията на ОССЕ и Съюза на женските организации в Македония организираха *семинар* през януари, на който беше обсъден план за действие в областта на равнопоставеността между половете. По време на обсъждането, в което се включиха представители от Министерството на труда и 10 кмета, беше сложено началото на проект на ОССЕ, целящ дефинирането на капацитета, мандата и профила на 10-те Комисии по равнопоставеност на половете. Комисиите, които се занимават с въпросите на равнопоставеността на местно ниво, ще подпомагат изпълнението на Националния план за действие по равнопоставеност на половете.

Украйна – На 19 януари Женски информационен и консултативен център откри в Житомир *подслон*, в който жертви на трафик могат да престояват до 6 месеца и да ползват консултативни услуги.

Молдова – По време на *двуседмичен тренинг* през януари мисията на ОССЕ обучи 15 полицаи как да разследват случаи на трафик на хора. Посредством симулации на реални разследвания на такива случаи полицаяте бяха обучени как по-добре да използват свидетелските показания срещу трафикантите и как адекватно да подкрепят жертвите на трафик.

Азербайджан – Отделът за напредък на жените на ООН свика *експертна група* на тема "Постижения, пропуски и предизвикателства при хармонизирането на изпълнението на Пекинската платформа за действие, Декларацията на хилядолетието и Целите на хилядолетието". Срещата се проведе от 7 до 10 февруари.

Армения – Според *социологическо проучване* на общественото мнение по въпросите на сексуалния тормоз, проведено през февруари, над 78 % от жените в Армения считат, че са били обект на насилие и сексуален тормоз. Според резултати от проучването всяка пета жена е била принудена да напусне работното си място, а 5 % от жените са били въввлечени в нежелани от тях връзки с техни по-висшестоящи колеги. Анкетата сочи, че най-често жертви на сексуален тормоз стават държавните служителки и високообразованите жени, отложили брака си в името на кариерата си.

Азербайджан – През февруари правителството отговори на *въпросника за изпълнението на Пекинската платформа за действие*. В първата част се описват достиженията на правителството при промоциране на равнопоставеността на половете и равните възможности между жените и мъжете. Втората част се фокусира върху изпълнението на значимите приоритети, очертани от Пекинската платформа за действие. Третата част засяга институционалния напредък, а четвъртата - основните предизвикателства и проблеми.

Хърватия – По време на дискусия, проведена на 8 март от Министерството на Семейните дела, бяха изнесени *данни*, според които жертвите на домашно насилие за 2004 година са се увеличили с 65% в сравнение с тези за изминали периоди. В отговор на тази статистика правителството започна Национална стратегия за намаляване на броя на жертвите като една от предложените мерки е делата, свързани с домашно насилие, да бъдат разглеждани с предимство в съдебната зала.

Азербайджан – Женската асоциация за интелектуално развитие представи *новата си книга*: "Женските права в Азербайджан – правна база" на 26 март. Книгата за първи път представя пълен набор от национални и международни документи, касаещи правата на жените на три езика: азербайджански, руски и английски. Публикацията е реализирана с финансовата подкрепа на Глобалния фонд за жените.

Азербайджан – На 30 март представители на религиозните общности, дипломатическите мисии, държавни служители, журналисти и НПО бяха поканени на *кръгла маса „Ролята на религиозните институции в борбата срещу трафика“*, организирана от НПО „Чист свят“. В резултат на срещата се стигна до решение да бъдат организирани съвместни мулти-конфесионални прояви срещу трафика на хора, които да предлагат информация и защита на жертвите на трафик и да поставят под отговорност трафикантите.

УНИЦЕФ - публикува *нов доклад* върху превенцията на трафика на хора от югоизточна Европа на 13 април. В него се описват успехите и неуспехите на официалната политика в борбата срещу трафика на хора в България, Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, Македония, Молдова, Румъния, Сърбия и Черна гора и Косово. Посочва се, че въпреки добрата политическа воля, усилията са насочени главно към проблемите на миграцията, проституцията и организираната престъпност, докато липсата на дългосрочни стратегии за елиминиране на трафика, неадекватните програми за реинтеграция, бедността, дискриминацията, липсата на информираност по въпроса на трафика и безработицата остават сред основните пречки за ефективни превантивни действия.

• Неправителствен сектор

Азербайджан – НПО „Чист свят“ инициира *граждански форум* на тема „Ролята на обществото в борбата с трафика на жени“, на който участваха представители на законодателната власт, неправителствения сектор, медиите, общините, учители, лекари и др.

Румъния – *Национална среща* на Националната коалиция на НПО, ангажирани в програми срещу насилието над жени, се проведе през март. Програмата на тазгодишната среща включваше: представяне на доклад за дейностите, изпълнени през 2004; определяне на стратегията за следващите 2 години; представяне на създадените връзки с институции на централната и местните власти, както и обсъждане на предстоящи срещи с представители на правителството.

Армения – Вече е на разположение доклад за дейностите, извършени от женски НПО във връзка с равнопоставеността на половете по Пекинската програма за действие. Докладът, както и контактна информация за организациите, могат да бъдат открити на страницата на Stop Violence Against Women ("Спрете насилието над жени") - <http://www.stopvaw.org/Armenia.html> .

2. Преглед за България

София - В рамките на проект "Сътрудничество между общественя и частния сектор за превенция на трафика и сексуалната експлоатация на деца в сферата на туризма" на 24 Ноември 2004г. в Министерство на труда и социалната политика се проведе Първа кръгла маса, в която взеха участие 30 представители на държавната администрация, сдруженията на туризма в България, синдикатите, туроператорите, хотелите, неправителствени и международни организации. Целта на кръглата маса беше да се установи сътрудничество между общественя и частния сектор в България за подготовката и *приемането на Етичен кодекс* за саморегулация на туристическата индустрия, по модела на Кодекса, предложен от Световната организация по туризъм и неправителствената организация ЕСПАТ през 1998г. Участниците в кръглата маса взеха решение за сключването на Споразумение за сътрудничество между Координатора по икономическите въпроси и опазването на околната среда към Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, Министерство на външните работи, Министерство на икономиката, Държавната агенция за закрила на детето и Фондация "Асоциация Анимус" в подкрепа на приемането и прилагането на Етичния кодекс в България. В рамките на Кръглата маса беше сформирана работна група за създаването на българския вариант на Етичния кодекс, която ще представи резултата от работата си на Втора кръгла маса, на която Етичният кодекс ще бъде подписан от представителите на туристическата индустрия, които имат готовност да прилагат в работата си предвидените в него мерки за превенция.

Силистра – По решение на Общинския съвет на Силистра от общинския бюджет за 2005 ще бъдат предоставени средства на местния *подслон за жени, жертви на домашно насилие*. Това е първата община в България, която официално признава нуждата от такъв род социални услуги и се ангажира с тяхното подпомагане.

София – Базирайки се на *данни на прокуратурата*, на 26 януари вестник "Сега" публикува информация, според която през миналата година са заведени 3347 досъдебни производства, свързани с трафик на хора. Повдигнати са 2273 обвинения, а за 900 вече има влязла в сила присъда. От 2002 г. досега в Национална Следствена Служба са заведени 59 следствени дела с 91 обвиняеми лица. По 9 от делата са наложени тежки наказания, включващи лишаване от свобода от 12 до 16 г. и глоба от 200-250 хил. лв. Голяма част от жертвите на трафик са жени със средно образование, а 13% от тях са висшисти, показва статистиката.

София - На 26 януари вицепремиерът Пламен Панайотов съобщи след заседание на председателстваната от него *междуведомствена комисия*, че около \$300 000 ще бъдат похарчени за мерки срещу трафика на хора. Парите са осигурени от Американската агенция за международно развитие. Вече са отпуснати \$146 000, а още толкова са договорени да се дадат през годината.

София – На 26 януари се прие *Национална програма за борба с трафика на хора* на заседание на Националната комисия за борба с трафика на хора, под председателството на вицепремиера Пламен Панайотов. Програмата предвижда изграждането на административни структури, предвидени в Закона за борба с трафика на хора на национално и местно ниво, повишаването на осведомеността на обществото

по проблема трафик на хора и относно механизмите за неговото ограничаване и създаване на обществена непримиримост към явлението. Мерките са насочени към обхващане на рисковите групи, подготовка и обучение на кадри, работещи в областта на трафика на хора, провеждане на изследвания по темата, подготовка и популяризиране на информационни продукти, както и провеждането на информационни кампании. Предвижда се първите мерки да започнат да се осъществяват още от февруари.

София – Между 18 и 23 февруари се проведе втората от общо четирите сесии на *Института за обучение на юристи по женски човешки права* координиран от Фондация „БЦДИ“, заедно с NEWW (Network East-West Women) и NEWW-Polska. Лектори бяха университетски преподаватели от България, Европа и САЩ, експерти от международни институции – Международната организация на труда (МОТ), ЕС, и представители на международни неправителствени организации от страната и чужбина. Основните теми, които бяха представени пред участниците от Централна и Източна Европа, и от ОНД са насочени към теорията и практиката по отношение на репродуктивните права, сексуално насилие, основано на пола, законодателство и практика за случаи на домашно насилие в САЩ, Австрия, Полша и в региона, трафик на жени и др.

София - Излезе от печат обстойно *журналистическо разследване* на Румяна Емануилиду, опровергаващо наложеното от официалните институции в България и Великобритания мнение, че поради визовия режим, във Великобритания няма български трафиканти и нелегално трафикирани българки. На базата на многобройни интервюта с жертви на трафик, служители в социални служби, следователи и прокурори, както и на запознаване с международни документи журналистката изследва проблема не само в държавите на произход и транзит /каквато е България/, но и в тези на дестинация /каквато е Великобритания/. Емануилиду заключава, че несъвършенствата в законовите уредби на отделните държави, поставят жертвите на трафика в положение на човешка и гражданска дискриминация, които могат да бъдат преодолени, ако европейското законодателство бъде приведено в съответствие с реалностите и синхронизирано на всички нива.

София – След дълго отлагане на 16 март 2005 Народното събрание прие на второ четене *Закона за защита срещу домашното насилие*. Законът дава правна дефиниция на термина „домашно насилие“ и регулира отношенията, свързани с домашното насилие като предоставя мерки за защита срещу него, включително и отстраняване на извършителя от съвместно обитаваното жилище, забрана да приближава жилището, местоработата, местата за социални контакти и отдиш на пострадалото лице за срокове, определени от съда. Сроковете на мерките за защита могат да са от един месец до година. Съдебното производство по издаване на заповедта за налагане на мерки за защита ще може да се образува освен по молба на пострадалото лице, също и по искане на директора на дирекция "Социално подпомагане", както и по молба на брат, сестра или на лице, което е в родствена връзка по права линия. Молбата или искането трябва да бъдат подавани до един месец от акта на домашното насилие и ще се завеждат в специален регистър. Решението за налагане на една или повече мерки за защита ще може да се обжалва, но обжалването няма да спира изпълнението му. Според закона когато има данни за пряка и непосредствена заплаха за живота или здравето на пострадало от домашно насилие лице, то ще може да подаде молба до полицейските органи за налагане на спешни мерки. От значение е, че чл. 6 задължава държавата да "създава условия" за изпълнението на програми за превенция на

домашното насилие, както и на програми, които осигуряват помощ на пострадалите от домашно насилие лица.

Правец – На 18-19 март стартира първото от общо четирите *обучения по общоприложима политика за равнопоставеност на половете*, организирано от Център за изследвания и политики за жените. Главната цел на този проект е да се повиши приносът на гражданското общество при елиминирането на неравенството по пол в България чрез включване на общоприложимата политика за равнопоставеност на половете в обществените политики и програми. Конкретните цели на проекта са свързани с развиването на капацитета на местните власти, професионалните съюзи, регионалните агенции за икономическо развитие и неправителствените организации по отношение на общоприложимата политика и нейното приложение. Обучението беше структурирано в два модула – теоретичен, в който се представят основните термини и се въвежда концепцията за общоприложимата политика за пола, и практически, в който посредством конкретни методи и практически приложения се цели участниците да повишат нивото си на познаване на джендърните проблеми.

Кремиковци – Във връзка с приетия през декември миналата година Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за 2005 година Министерството на труда и социалната политика поръча *обучение по равнопоставеност на половете* за 120 души от централно ниво на държавната администрация, което се проведе между 8 и 14 април от Институтът за жени лидери. В рамките на обучението бяха застъпени следните модули: Насилието над жени като форма на нарушаване на човешките права (домашно насилие, сексуален тормоз, трафик на хора); Развитие на концепцията за равното третиране и равните възможности на жените и мъжете в документите на ООН, на Европейския съюз и в националното законодателство; Преодоляване на стереотипите за ролите на двата пола; Общоприложима политика на пола (джендър мейнстрийминг подход); Равно третиране на жените и мъжете на пазара на труда, в заетостта, в социалното осигуряване и при подходящото данъчно облагане и Определяне на индикаторите за мониторинг на равнопоставеността на половете.

Бюлетинът се изготвя от Център за изследвания и политики за жените, който е българският наблюдател в рамките на проекта Stop Violence Against Women ("Спрете насилието над жени").

За контакти:

Център за изследвания и политики за жените
ул."Триадица" 6, етаж 1, офис 101,
тел/факс: 02/ 980 6265
e-mail: cwsp@cwsp.bg, www.cwsp.bg